

Stichting
Bunkerverhalen Dishoek november '44

BELEIDSPLAN 2019 - 2022

Stichting Bunkerverhalen Dishoek november '44
Palingstraat 58
4381 AG Vlissingen
M.: 06-43746596,
E.: krisvanwezel@zeelandnet.nl

Inhoud

1.	Inleiding.....	3
1.1.	Stichting Bunkerverhalen Dishoek november '44.....	3
1.2.	Historische context: De Slag om de Schelde.....	3
1.3.	Bunkers complex bij Dishoek.....	4
1.4.	Verhaal van ná de oorlog.....	4
1.5.	Het complex nu	5
1.6.	Het ontstaan van de stichting 'Bunkerverhalen'.....	5
2.	Plan.....	7
2.1.	Termijn.....	7
2.2.	'Harde' doelen.....	7
2.3.	'Zachte' doelen.....	8
3.	Middelen om doel te bereiken.	9
3.1.	'Harde' Doelen	9
3.2.	'Zachte' doelen.....	10
4.	Huidige situatie	11
5.	Organisatie.....	12
5.1.	Bestuur	12
5.2.	Vrijwilligers	12
6.	Financiën.....	13
6.1.	Huidige situatie	13
6.2.	Het werven van gelden.....	13

1. Inleiding

De “Stichting Bunkerverhalen Dishoek november ‘44”, verder genoemd ‘Bunkerverhalen’, heeft zich ten doel gesteld om voor jong en oud de oorlogsgeschiedenis van Dishoek tot leven te brengen. De psychologie leert ons immers dat bewustzijn pas ontstaat na de ervaring, niet door de rede.

1.1. Stichting Bunkerverhalen Dishoek november ‘44

‘Bunkerverhalen’, wil het Duitse bunkers complex en het historische duingebied van Dishoek zoveel mogelijk in oorspronkelijke staat herstellen en zo de geschiedenis tastbaar maken. Er zijn sporen te zien van bunkers beschadigd door scheepsartillerie van de Britse schip Erebus, loopgraven, mortier en mitrailleurposities, inslagen van vliegtuigbommen en granaten. ‘Bunkerverhalen’ wil door middel van rondleidingen, voorlichting en educatie bijdragen tot het besef dat oorlog geen oplossing is en veel leed veroorzaakt. Door het verder ontwikkelen en uitbouwen van de educatieve waarde van het bunkercomplex bij Dishoek wil ‘Bunkerverhalen’ bijdragen leveren aan het besef dat er geen goed alternatief is voor vrede.

1.2. Historische context: De Slag om de Schelde

Tijdens de Tweede Wereldoorlog was in West-Europa de Slag om de riviermonding van de Westerschelde de belangrijkste veldslag uit het jaar 1944. De geallieerden waren wat betreft materieel superieur aan de Duitsers en hadden daarmee de kans om de eindoverwinning te behalen. Na de landing in Normandië en de verwoede veldslagen in de weken die volgden, werden de Duitse strijdkrachten in Frankrijk verslagen. Zo begon een enorm snelle opmars door Frankrijk en België naar de grenzen van Duitsland. De dagen van de oorlog leken geteld, totdat een immens bevoorradingsprobleem optrad: twee miljoen militairen moesten dagelijks van voedsel worden voorzien. Zo verdween de snelheid uit het grootschalige geallieerde offensief en kwam dit tot stilstand. Voor het zover was, kwam op 4 september 1944 de Antwerpse haven ongeschonden in Britse handen. Hiermee was de bevoorradingsproblematiek van de geallieerden opgelost. Nu leek een verdere opmars om Nazi-Duitsland te kunnen verslaan, gegarandeerd. Het probleem was echter dat Antwerpen zeventig kilometer landinwaarts ligt en de Westerschelde de vaarroute naar de Noordzee vormt. Zowel de noord- als de zuidoever van deze brede zee-arm was nog in Duitse handen. Een dag na de val van Antwerpen, riep Hitler Walcheren uit tot ‘Festung’. Hiermee maakte Hitler duidelijk dat dit eiland een oorlogsbeslissende betekenis kreeg. Daar moest tot de laatste druppel bloed gevochten worden. De geallieerden mochten koste wat kost Antwerpen niet als bevoorradingshaven gebruiken. De Britten en Canadezen zetten juist alles op alles om de Duitsers uit de riviermonding te verdrijven voor een vrije vaarweg. Met deze tegengestelde belangen was de Slag om de Schelde, de slag om de bevoorrading, onontkoombaar. Voor de Britten werd dit de bloedigste veldslag tijdens de Tweede Wereldoorlog.

1.3. Bunkers complex bij Dishoek

De bunkers bij Dishoek speelden tijdens deze Slag om de Schelde een cruciale rol bij de slag om de Schelde. De batterij bij Dishoek was de laatste batterij in Duitse handen welke in staat was de Scheldemonding af te sluiten en te verdedigen. De geallieerden zetten de aanval in: vanuit het oosten rukten ze op over de Sloedam, vanuit het zuiden landden ze op Uncle Beach in Vlissingen en vanuit Oostende in de duinen en op de dijk van Westkapelle.

De opmars was succesvol, waardoor de Duitsers de Westerschelde alleen nog maar konden verdedigen vanuit het bunkercomplex bij Dishoek. Het is daarom een uniek Nederlands stukje Atlantikwall geworden, waar volop bombardementen en beschietingen plaatsvonden. Een complex waar velen de dood vonden en waar een Brits commando-eenheid de bloedigste gevechten uit haar bestaansgeschiedenis beleefde.

Het bunkercomplex in de duinen van Dishoek is één brok geschiedenis. Waar in de hospitaalbunker onervaren artsen onder erbarmelijke omstandigheden gewonden moesten verzorgen. Waar persoonlijke verhalen zijn overgeleverd van beide partijen: van de Britse luitenant-kolonel Cecil Farndale Phillips en Oberleutenant Hellmuth Lange.

Het complex geeft bovendien een indruk hoe gewone soldaten leefden in de manschappenbunkers.

1.4. Verhaal van ná de oorlog

Eind jaren vijftig en begin jaren zestig zijn de bunkers van de batterij aan de zeezijde afgebroken. In de eerste helft van de jaren tachtig zouden de overige bunkers worden gesloopt. Van 1985 tot 1993 was drs. Tin Plomp burgemeester van de gemeente Valkenisse (dorpen Koudekerke, Biggekerke en Zoutelande). Zijn voorganger had toestemming gegeven aan springmeester Danny Jowenko om een proefexplosie uit te voeren, omdat hij als springmeester een belangrijk aandeel zou hebben in de op stapel staande bunkersloop in Vlissingen (Zwanenburg) en Dishoek. Zo ontstond de vernieling welke te zien is aan de toegangszijde van de achterste munitiebunker. Toen in 1986 de aanvraag voor de bunkersloop volgde, wenste burgemeester Plomp dat de bunkers bewaard zouden blijven als historische monumenten. Voor het eerst in de Nederlandse geschiedenis speelden bunkers als cultureel erfgoed een rol in de beslissing om wel of niet tot sloop over te gaan. Plomp werd via tal van kanalen geïnformeerd over de waarde van bunkers in de vestingbouwgeschiedenis. Omdat de bunkers geen monumentale bescherming genoten, was het op juridische gronden niet mogelijk de sloopvergunning af te wijzen. Deze werd dan ook verleend. Toen stelden de burgemeester en wethouders voor om op basis van beschermd natuurgebied een aanlegvergunning voor sloopmateriaal te weigeren. Nagenoeg de gehele raad wees de weigering van de hand. Na een kritisch pleidooi van Plomp aan de raad werd unaniem gekozen voor het weigeren van de aanlegvergunning. Zo konden vrachtwagens en graafmachines niet de duinen in, waardoor de sloop praktisch niet uitvoerbaar was en dit landdeel van dit unieke bunkercomplex behouden bleef.

1.5. Het complex nu

Het bunkercomplex in de duinen bij Dishoek wat door 'Bunkerverhalen' op dit moment wordt beheerd, behelst nu:

- manschappenbunker type 622 met origineel Duits nummer 02-26
- Hospitaalbunker type M159 met origineel Duits nummer 02-25
- Munitie of keukenbunker type 134 met origineel Duits nummer 02-22
- Munitiebunker type M145 met origineel Duits nummer 02-21
- Woonbunker type 622 (zonder origineel Duits nummer), vermoedelijk 02-19
- Woonbunker type 622 met origineel Duits nummer 02-18
- Munitiebunker type M145 (zonder origineel Duits nummer), vermoedelijk 02-16
- De verbindende paden naar de bunkers
- De toegang tot het complex nabij Dishoek 23

Nog niet vrijgemaakt van zand en begraven in de duinen zijn nog;

- Woonbunker met de functie Schreibstube type 134 met origineel Duits nummer
- Nederlandse bunker uit 1939 functie rekenkamer en bij Duitsers in gebruik als munitieopslag. Dit is nog een enige bestaande exemplaar.
- Nederlandse bunker vermoedelijk ook uit 1939 functie munitiemagazijn. bij Duitsers in gebruik geweest o.a. als opslag anti-gas materiaal.
- levensmiddelen bunker Duits
- 2 Nederlandse houten bunkers voor personeel en munitie.

1.6. Het ontstaan van de stichting 'Bunkerverhalen'

John Daane (Middelburg, 1964) kwam als klein jochie al veel in het duinengebied van Dishoek. Hij speelde in de bunkers en hield van schat zoeken. Ook zijn oma had nog het nodige 'Duitse spul' liggen – een helm, een bajonet. Zo legde hij de basis voor zijn verzameling. Zijn familiegeschiedenis speelt eveneens een rol in zijn interesse in de Tweede Wereldoorlog. Johns opa zat in het verzet, werd opgepakt en in '44 in Duitsland gefusilleerd. In datzelfde jaar raakte zijn oma zwaargewond tijdens een ongeluk met munitie in de Zandstraat in Middelburg. Een Duitse arts redde toen haar leven.

In de loop der jaren bouwde John een enorme verzameling met spullen uit WOII op. Sinds de jaren 80 exposeerde hij die collectie op diverse locaties op Walcheren. Ook ontdekte hij met een vriend een unieke bunker in Ritthem, die zij opknapten. Maar het bunkercomplex Dishoek heeft Johns hart écht gestolen. De afgelopen jaren heeft hij zo'n 100.000 kilo puin uit de bunkers afgevoerd, ze opgeknapt, elektriciteit en een ventilatiesysteem aangelegd en de veiligheid vergroot. Dankzij een ontelbaar aantal uren werk, zijn tomeloze energie en veel doorzettingsvermogen heeft hij dit bijzondere stukje historie in oorspronkelijke staat hersteld

en klaar gemaakt voor bezichtiging. Mede door John is de stichting 'bunkerverhalen Dishoek november '44' in juli 2018 opgericht.

'Bunkerverhalen' wil in het bunkercomplex vooral het menselijke drama van de oorlog aan bod laten komen. De vele gesprekken met veteranen – Engelsen, Nederlanders én Duitsers – en hun vaak onvoorstelbare verhalen, zijn de drijfveer om de herinneringen aan de oorlog levend te houden.

2. Plan

2.1. Termijn

Dit eerste termijnplan van 'Bunkerverhalen' geeft een inzicht in de plannen tot en met 2022. De plannen genoemd in dit termijnplan zijn niet bindend en waar er zich kansen voordoen welke niet genoemd worden in dit plan zullen deze afgewogen worden aan de doelstelling en waar mogelijk meegenomen worden in de werkdoelen.

2.2. 'Harde' doelen

Onderhoud- en renovatiewerkzaamheden

Hoewel er reeds veel werk is verzet om het complex terug te brengen in de oorspronkelijke staat is op korte termijn verder onderhoud en verbetering van terrein en bunkers een van de werkdoelen. Hierbij zijn de volgende onderhoud- en renovatiewerkzaamheden gepland.

- Het in originele staat terugbrengen van de 'rodekruis' bunker.
- Het waterdicht maken van alle bunkers.
- Het aanbrengen/verbeteren van elektrische voorzieningen per bunker.
- Het verder verbeteren van de veiligheid voor bezoekers door het aanleggen/verbeteren van paden en verder veilig maken van trappen, alsook wegbewijzing en borden met uitleg.
- De manschappenbunkers voorzien van deuren.

Uitbreiden en verbeteren van de presentaties

Een ander werkdoel is meer gericht op het uitbreiden en verbeteren van de presentaties. De afgelopen periode zijn doorlopend rondleidingen gegeven voor diverse groepen. Uit de ervaringen van deze rondleidingen zijn een aantal plannen ontstaan ter uitbreiding en verbetering van de educatieve belevingswaarde. Een aantal verbeteringen welke binnen de termijn van dit plan vallen zijn:

- In de achterste munitie bunker een theater functie realiseren (ten behoeve van rondleidingen met audio/visuele ondersteuning).
- In de eerste munitie bunker een expositie realiseren over het gebruik van diverse bunkers van het complex door de Kon. Nederlandse Marine na de tweede wereldoorlog.
- Visualiseren van de naderende landingsvloot vanuit Oostende varende naar Walcheren/Westkapelle, hoog in de duinen door middel van een filmpresentatie op een transparante (glas)plaat;

- Uitbreiden met een audiosysteem met uitleg voor de bezoekers zodat ook zonder een gids de batterij bezocht kan worden.

Lichtwachterswoning

'Bunkerverhalen' wil het complex geschikt maken als lokaal educatiecentrum. Cruciaal voor deze plannen is het realiseren van een centrum van waaruit bezoekers na een presentatie over het terrein en de bunkers een belevingsroute kunnen starten. Door de lichtwachterswoning Dishoek 23 met bijgebouwen bij het complex te betrekken kan de wens om bij de woning een noodzakelijk geacht educatiecentrum/expositieruimte te realiseren vervuld worden. Door permanente bewoning ontstaat ook een mogelijkheid voor continue toezicht van het kwetsbare natuur-/oorlogsgebied.

2.3. 'Zachte' doelen

Naast de bovenstaande 'harde' doelen zal de aandacht ook uitgaan naar de volgende werkdoelen:

- Uitbouwen van contacten met onderwijs voor betere voorlichting.
- Afspraken maken over jaarlijks bezoek van groepen 7/8 van basisonderwijs en/of groepen 1/2 voortgezet onderwijs.
- Uit bouwen public relations via de media.
- Betere samenwerking met gelijksoortige initiatieven.

•

3. Middelen om doel te bereiken.

3.1. 'Harde' Doelen

Onderhoud- en renovatiewerkzaamheden

De verdere onderhoud- en renovatiewerkzaamheden zullen door de beheerder/conservator in combinatie met vrijwilligers uitgevoerd worden. Het streven is om een vrijwilligers groep te formeren om ondersteunende werkzaamheden te verrichten. Indien nodig zullen opdrachten worden ondergebracht bij daarvoor bevoegde partijen.

Uitbreiden en verbeteren van de presentaties

In de achterste bunker zal beeld en geluidsmateriaal uit de tweede wereldoorlog worden gebruikt. Hiervoor moet nog apparatuur (beamer, geluidsinstallatie etc.) verkregen worden. Voor de presentatie in de eerste munitie bunker zal materiaal gezocht worden in diverse archieven. Door verbetering van presentaties met beeld en geluidsmateriaal zal er minder beslag gelegd worden op de beheerder/conservator.

Lichtwachterswoning

'Stichting Militair Erfgoed Walcheren '39 –'45' heeft een gebruiksovereenkomst voor het bunkercomplex. Het complex met de omgeving is in bezit van 'Waterschap Scheldestromen' te Middelburg. De lichtwachterswoning Dishoek 23 is op dit moment in eigendom van Rijksvastgoed en niet in gebruik. De pacht is nog in handen van mevrouw Brandes. Het doel van 'Bunkerverhalen' is zowel het bunkercomplex als de lichtwachterswoning onder te brengen bij Stichting Monumenten Bezit (SMB). Daarna wil 'Bunkerverhalen' het geheel onder beheer krijgen en exploiteren. Om dit te bereiken is overleg gaande met B&W Gemeente Veere en Stichting Monumenten Bezit.

Zodra de lichtwachterswoning in beheer wordt verkregen, zal de woning geschikt gemaakt worden voor bewoning. De opstallen bij de woning zullen indien mogelijk ingericht worden voor expositie/ontvangst ruimte. Indien niet mogelijk zullen zij vervangen worden door een nieuw te bouwen expositie/ontvangst ruimte. De expositie zal in eerste instantie bestaan uit materiaal en materieel van 'Stichting Militair Erfgoed Walcheren '39 –'45'. Met deze stichting zijn reeds vergaande afspraken gemaakt tot het gebruik van deze verzameling. De Nederlandse Vuurtoren Vereniging heeft aangegeven interesse te hebben voor het inrichten van een expositie over de geschiedenis van de kustverlichting op de Westerschelde. Hoewel dit buiten de doelstelling van 'Bunkerverhalen' valt, past dit wel binnen het gebruik van het complex en kan het als aanvulling gezien worden op informatie over het pand en de locatie.

3.2. 'Zachte" doelen

Binnen het bestuur is een aparte werkgroep geformeerd welke zich bezighoudt met deze onderwerpen. Gedacht wordt aan het opstellen van lesbrieven, foldermateriaal, audiosysteem, presentatieborden etc.

Activiteiten om werkdoelen te bereiken

'Bunkerverhalen' stelt zich ten doel om de diverse bunkers beter toegankelijk te maken voor bezoekers door ze terug te brengen in de oorspronkelijke staat en in te richten voor educatieve doeleinden.

Door het verbeteren/verder uitbreiden van de Public relations zal het bezoekersaantal verhoogd worden.

Op korte termijn dienen er de volgende plannen gemaakt te worden:

- Renovatieplan voor de bunkers met kostenbegroting;
- Financieringsplan ter bekostiging van de investeringen met gebruikmaken van fondsen, sponsors, subsidies etc.;
- PR-plan met kosten begroting;
- Vrijwilligersplan met kostenbegroting: werving, begeleiding/coaching, deskundigheids-bevordering, inzetbaarheidsplan, kwaliteit- en kwantiteitwaarborg.

Voorbeeld van activiteiten

Om het fundament onder de stichting en de bekendheid van 'Bunkerverhalen' te vergroten, zullen de volgende activiteiten opgezet worden:

- Presenteren van dit plan aan Stichting Monumenten Bezit (SMB)
- Presenteren van dit plan aan Provincie en provinciale organisaties (SCEZ)
- Presenteren van dit plan bij colleges van B&W van de drie Walcherse gemeenten, alsook de gemeenteraden en collega-instellingen
- Participeren in herdenkingsjaar 75 jaar Slag om de Schelde
- Participeren/aanbieden deel te nemen in Bunkerroute en Bunkerdag
- Betrekken van HZ/Roosevelt Academy voor organisatie- en planontwikkeling

•

4. Huidige situatie

In 2017 is een haalbaarheidsstudie verricht door de 'University of Applied Science'. De uitkomst van deze studie is ter inzage verkrijgbaar. Mede op basis van deze studie is in juli 2018 'Bunkerverhalen' als stichting opgericht. 'Bunkerverhalen' heeft zich toegelegd op het inventariseren van de reeds behaalde doelen. Verder heeft het stichtingsbestuur zich voornamelijk gericht op het consolideren en uitbouwen van de naamsbekendheid. Voor meerdere naamsbekendheid is een website gelanceerd (www.bunkerverhalen.nl). Ook heeft de stichting folders laten drukken en verspreid. Daarnaast is door 'Bunkerverhalen' contact gelegd met overheden, semioverheden en organisaties om toekomstplannen te consolideren en uit te kunnen breiden.

Op het terrein van het bunkercomplex is verder gewerkt aan het in originele staat brengen van het complex. Tevens zijn er rondleidingen verzorgd voor diverse groepen. Deze rondleidingen worden dagelijks aangeboden. Vanaf April 2018 zijn gestructureerd dagelijkse rondleidingen aangeboden. Hiervan hebben tot December 2018 ongeveer 1000 mensen gebruik gemaakt. Het geven van de rondleidingen legt een groot beslag op de tijd van beheerder/conservator die daardoor minder tijd heeft voor het verder herstellen van het complex.

5. Organisatie

RSIN	859004934
Rechtsvorm	Stichting
Statutaire Naam:	Stichting Bunkerverhalen Dishoek november '44
Statutaire zetel	gemeente Middelburg
Bezoekadres	Palingstraat 58, 4381 AG Vlissingen
KvK nummer	72146540
Eerste inschrijving handelsregister	16-07-2018
Datum akte van oprichting	12-07-2018
Activiteiten	SBI-code: 91021 - Musea SBI-code: 9103 – Monumentenzorg SBI-code: 85322 – Educatie Verzamelen en exposeren van voorwerpen, materialen en documentatie (materiele getuigenissen) en het openstellen van terreinen uit de Tweede Wereldoorlog voor behoud en educatie.

5.1. Bestuur

Voorzitter:	dhr. A Wielemaker,
Penningmeester:	mevr. A H S van de Walle
Secretaris:	dhr. C J van Wezel
Bestuurslid:	dhr. J J Daane
Bestuurslid:	dhr. C J E M Albers

5.2. Vrijwilligers

Naast het bestuur bestaande uit vrijwilligers is op dit moment dhr. De Smidt vaste vrijwilliger.

6. Financiën

6.1. Huidige situatie

Op dit moment zijn de enige inkomsten afkomstig van bezoekers en een kleine lening van een particulier. Afgelopen jaar, vanaf april 2018 hebben ongeveer 1000 mensen het complex bezocht.

Omdat de stichting geheel draait op vrijwilligers, ook de beheerder/conservator is onbetaald zijn de uitgaven alleen voor materiaal en materieel. Zo is het afgelopen jaar geld besteed aan:

- Opzetten Website
- Oprichting Stichting
- Veiligheid op elektrisch gebied
- Drukwerk
- Maai- snoeicombinatie voor onderhoud paden

6.2. Het werven van gelden

Het is 'Bunkerverhalen' duidelijk dat er voor het verwezenlijken van de doelen meer geld aangetrokken moet worden. Een deel zal komen uit de verwachte hogere bezoekersaantallen. Het afgelopen jaar zijn er ongeveer 1000 bezoekers geweest. Aangezien de rondleidingen pas gestart zijn eind april en er weinig bekendheid was, verwacht 'Bunkerverhalen' komend jaar het bezoekersaantal te kunnen verhogen naar 1700. Hiermee wordt de financiële armslag iets groter. Daarnaast zal gestart worden met het aanvragen van gelden bij bekende fondsen zoals:

- Leefbaarheidsfonds van gemeenten.
- V-fonds
- Oranjefonds
- Stichting Doen
- Heidemaatschappij
- Prins Bernardfonds
- Kleinere lokale en regionale fondsen:

Verder zal in het nationale fondsenboek gezocht worden of nog andere fondsen beschikbaar zouden kunnen zijn.